

погляду на людину. Ю. Барабаш слушно відзначав, що у прозі письменника «зрито в одне ціле романтичну одухотвореність і психологічну конкретність» [1, с. 350-351]. Таким чином, проза середини ХХ століття поступово переходить від догматичної схематизації до гуманістичного психологізму, що стало однією з головних стильових домінант доби.

Отже, розвиток української літератури середини ХХ століття визначається переходом від соціалістичного реалізму до багатовимірного художнього мислення, де провідними стали тенденції **ліризації, аналітизму та психологізму**. Ліричне начало сприяло оновленню форми, аналітичний стиль забезпечив глибину осмислення особистості, а філософізація змісту надала прозі світоглядної ваги. Зміна стильових систем стала важливим чинником жанрового розвитку роману, який у 1960-х роках постає як лабораторія морального й духовного самопізнання людини. Ці процеси утвердили гуманістичну парадигму українського мистецтва, засвідчивши динаміку його розвитку у 1970-1980-х роках.

Список використаних джерел

1. Барабаш Ю. Я єсть народ... Роздуми, суперечки, портрети. Київ: Дніпро, 1967. 356 с.
2. Ковальчук О. Г. Український повоєнний роман: проблеми жанрового розвитку. Київ: Вища школа, 1992. 174 с.
3. Новиченко Л. Проблеми стильової диференціації в сучасних східнослов'янських літературах. Київ: Наукова думка, 1968. 42 с.

Софія Маціюк,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, викладач

Галина Вишневська

ІНТЕГРАЦІЯ ПРИЙОМУ «КОЛО ІДЕЙ» У ШКІЛЬНИЙ КУРС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Актуальність дослідження. Сучасна українська школа орієнтується на формування ключових компетентностей, серед яких важливе місце займає критичне мислення. Прийом «Коло ідей» відповідає запитам Нової української школи: вона активізує навчання, сприяє розвитку логічного мислення, вчить аргументувати позицію та слухати інших. Використання цього прийому робить навчальний процес демократичним, партнерським та зорієнтованим на учня.

Мета дослідження – проаналізувати можливості використання прийому «Коло ідей» у процесі навчання української мови як інструмента розвитку критичного мислення. **Завдання:**

1. З'ясувати психолого-педагогічні основи застосування прийому.
2. Визначити його роль у формуванні критичного мислення учнів.
3. Розглянути приклади використання методу на уроках української мови.
4. Сформулювати рекомендації для вчителів щодо ефективного впровадження.

Проблему формування критичного мислення засобами інтерактивних технологій висвітлено у працях Т. Грабовської [1], Л. Пироженко, О. Пошетун [2], О. Тименко [3] та ін.

Прийом «Коло ідей» згадується як основа дискусійних і формувальних стратегій у методиці розвитку мовлення. Він належить до інтерактивних технологій, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності та розвиток критичного мислення учнів. Його суть полягає у послідовному висловленні учасниками власних думок щодо певної проблеми, запропонованої вчителем. Він створює атмосферу діалогу, співпраці та рівного доступу до висловлення власної позиції, що робить його особливо корисним для уроків української мови, спрямованих на розвиток мовленнєвих, комунікативних та аналітичних умінь. Використання «Коло ідей» забезпечує перехід від репродуктивного навчання до продуктивного, дає змогу учням не лише відтворювати знання, але й інтерпретувати, аналізувати, порівнювати та оцінювати мовні явища, будувати власні висновки, аргументувати судження.

Досліджуваний прийом особливо ефективний для обговорення дискусійних і проблемних питань, що стимулюють інтелектуальну активність. У процесі роботи учні вчаться критично ставитися до інформації, перевіряти її достовірність, розрізняти факти та суб'єктивні судження, висувати альтернативні точки зору. Сприяє формуванню таких компонентів критичного мислення, як логічність, доказовість, гнучкість і саморефлексія. Завдяки тому, що кожен висловлюється по черзі, забезпечується включення у роботу всіх учасників, навіть тих, хто зазвичай пасивний або соромиться. Учні не просто відповідають на запитання, а аналізують, зіставляють і узагальнюють думки однокласників, що формує культуру слухання та взаємоповаги.

На уроках української мови «Коло ідей» може використовуватися з різною метою: під час ознайомлення з новою темою, для актуалізації попередніх знань, узагальнення і систематизації матеріалу, під час розвитку зв'язного мовлення чи формування орфографічної та пунктуаційної грамотності. Наприклад, обговорення питань на кшталт «Чи варто дотримуватися мовних норм у соціальних мережах?», «Як ви ставитеся до суржику?», «Чому одні тексти переконують, а інші ні?» спонукає учнів до роздумів і оцінювання реальних мовних ситуацій. У старших класах його можна застосовувати під час аналізу складних синтаксичних конструкцій, стилістичних засобів, морфологічних форм, а також у процесі роботи з публіцистичними та медіатекстами.

Важливо, що в основі цього прийому лежать не лише мовні, а й соціально-комунікативні завдання: учні вчаться не перебивати, аргументовано реагувати на позиції інших, розвивати власну думку. Завдяки цьому «Коло ідей» не лише сприяє засвоєнню матеріалу, а й формує громадянську позицію, культуру дискусії, відповідальність за слово. Крім того, використання цього прийому допомагає розвивати метапізнання – вміння усвідомлювати власні мисленнєві процеси, контролювати хід міркувань, виявляти власні помилки та прогалини.

Висновки. «Коло ідей» є ефективним засобом розвитку критичного мислення на уроках української мови, оскільки створює умови для партнерського навчання, сприяє формуванню умінь аналізувати, оцінювати,

аргументувати, робити висновки. Його інтеграція в освітній процес дозволяє зробити уроки не лише пізнавальними, а й такими, що розвивають особистість, відповідно до освітньої концепції НУШ.

Список використаних джерел

1. Грабовська Т. С. Критичне мислення як ключова компетентність учня. Київ : Педагогічна думка, 2018. 234 с.
2. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. Київ : АСК, 2020. 252 с.
3. Тименко О. В. Сучасні технології розвитку критичного мислення на уроках мови. Харків : Основа, 2019. 211 с.

Владислав Мінський,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;
Науковий керівник – доктор філологічних наук,
професор Наталія Поплавська

КІБЕРБЕЗПЕКА ЯК ОСНОВА ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ

Розвиток інформаційного суспільства передбачає поступове впровадження цифрових технологій та сучасних інформаційних систем у всі аспекти людської діяльності, забезпечуючи ефективність, інноваційність і доступність у різних сферах нашого життя. Однак, одночасно з цими можливостями виникають нові виклики, пов'язані із загрозами для безпеки, що набувають особливого значення в епоху глобальної діджиталізації. Одним з найбільш актуальних і складних компонентів сучасної безпеки є кібербезпека, яка інтегрується у всі рівні як державних, так і приватних процесів. Кібербезпека – це цілісна система заходів, яка включає технічні рішення, соціальні механізми, стратегічні підходи та принципи для захисту громадян та суспільства від широкого спектру кіберзагроз. Основна мета цього напрямку – забезпечення конфіденційності, цілісності та стабільної доступності даних і інформаційних потоків під час їхньої передачі, зберігання та обробки. У сучасному світі вона виконує надзвичайно важливу функцію забезпечення безпеки суспільства перед потенційними небажаними наслідками, які можуть виникнути через вплив середовища інтернету та глобальних мереж передачі даних.

У нормативно-правовій базі України це поняття ґрунтовно розкрито в законі «Про основні засади здійснення кібербезпеки України», де кіберпростір проголошено віртуальним середовищем, яке формує умови для комунікації та реалізації соціальних відносин. Він створюється шляхом функціонування взаємопов'язаних комунікаційних систем і технологій електронного зв'язку за підтримки мережі Інтернет або інших глобальних платформ передачі даних. У цьому ж законі кібербезпека характеризується як процес забезпечення захисту основоположних інтересів індивіда,